

FOTO: MICHAEL DAUGAARD

En dansk handlingsplan til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse – har vi brug for det?

Danske kommuner og amter kan lære. Af gadeplansarbejde i Madrid og arbejdsmarkedspolitik i Budapest – eller måske af nabokommunens botilbud. De nationale handlingsplaner kan give inspiration på tværs af alle grænser. Hvis vi tør!

KOMMENTAR AF PREBEN BRANDT, FORMAND FOR RÅDET FOR SOCIALT UDSATTE

I 2000 vedtog EU på et topmøde i Lissabon, at alle medlemslande skulle udfærdige en national handlingsplan (NAP) til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse. I 2001 forelå den første generation af disse handlingsplaner og selvfølgelig dermed også den danske. I 2003 blev næste generation skrevet. I mellemtiden, nærmere betegnet marts 2002, præsenterede regeringen sit handlingsprogram for en samlet indsats for de mest udsatte grupper i det danske samfund – Det fælles ansvar. Der er naturligvis en sammenhæng i indhold og holdning mellem den sidste NAP og Det fælles ansvar.

Så allerede her kan jeg tillade mig at konkludere, at der også i det rige velfærdssamfund Danmark er behov for en

indsats rettet mod udstødelse og fattigdom, og at den nødvendige indsats ikke kan overlades til at blive tilrettelagt alene af dem, der i dagligdagen har ansvaret for de sociale indsatser, men at der er behov for en overordnet styring og en samlet strategi.

Et internationalt redskab

Både NAPen og Det fælles ansvar er skrevet til det danske samfund og beskriver både, hvad der allerede bliver gjort, og hvad der vil blive lagt vægt på fremover. Altså hvilke behov der er for videreudvikling, hvilke hovedopgaver dansk socialpolitik må rette sig mod, og hvilke metoder der må anvendes fremover.

Men NAPerne har derudover et andet formål, som hverken må glemmes eller overses. De er et redskab, der er tænkt til at blive brugt i international sammenhæng, og det bliver de også grundlæggende gennem den "Joint Report on Social Inclusion", som følger op på de nationale handlingsplaner og beskriver dem samlet, sådan at det er muligt at læse hovedpunkterne af hvert lands plan.

Det kan alt sammen lyde vældig fjært fra ikke bare den enkelte kommune, men da især fra det enkelte institutionelle tilbud for slet ikke at tale om den enkelte sociale medarbejder. Men sådan bør det ikke være, og alle, på alle niveauer, gør sig selv og de mennesker, der skal have gavn af indsatsen, en tjeneste ved ikke at se NAPen ud fra den synsvinkel.

PREBEN BRANDT er speciallæge i psykiatri, dr.med. og daglig leder af "Projekt Udenfor". Han blev udnævnt til formand for Rådet for Socialt Udsatte ved rådets oprettelse i 2002. Rådet blev nedsat af socialministeren og fungerer som talerør for de svageste grupper i samfundet. Læs mere på www.udsatte.dk

Danmark kan lære

En grundidé i de åbne og tilgængelige forskellige nationale handlingsplaner er, at de kan inspirere til nye metoder, nye synspunkter og til nye overvejelser og kritisk forholden sig til de gode gamle kendte metoder. Det er det, der i EU-regi kaldes åben koordination.

Denne gensidige inspiration kan foregå på alle niveauer. Regeringer kan lade sig inspirere på lovgivningsniveauet, kommunerne, der skal udføre arbejdet, kan hente ny viden, og den enkelte medarbejder kan få forståelse for, at der kan være fordele i at arbejde på andre måder.

Selvfølgelig skal der være en gensidig inspiration. Men jeg vælger her at skrive i en form, hvor vægten lægges på, at vi, her i Danmark, må være villige til at lade os inspirere. For det tror jeg er lidt svært for os ud fra vores selvforståelse som en nation, der har et af de bedste sociale systemer i verden. Men mange kommuner i Danmark kunne sagtens lære at udføre bedre gadeplansarbejde af den måde, man har udviklet den form for arbejde på i Madrid. Den danske regering kunne lade sig inspirere af Norge (som, selvom det ikke er medlem af EU, indgår i det tværeuropæiske arbejde, som er en følge af NAP'erne) i forhold til krav om overordnede strategier på hjemløseområdet. Og den enkelte stofmisbrugsbehandlingsinstitution og dens medarbejdere kunne sagtens få en ny indsigt i behovet for og de nødvendige metoder i arbejdet med stofmisbrugere med anden etnisk baggrund fra en tilsvarende institution i Frankrig, hvor man længe har arbejdet med denne problematik.

NAP'en lægger op til sådanne tværnationale udvekslinger af viden og erfaringer, og EU følger op med puljer til økonomisk støtte af aktiviteter, der kan føre til ny viden gennem forskning og ny viden gennem det der sker, når man bringer folk sammen på alle niveauer fra brugeror-

ganisationer over praktikere videre til lokale og nationale embedsmænd og politikere. Det er ikke altid let. Det kræver som regel, at man vover sig ud i at tale et fælles sprog, og at man tør og har ressourcer til at bruge tid på at analysere og formulere sine gode projekter – og selvfølgelig også dem, det er gået skidt med.

Behov for best practices

Vi investerer mange penge i socialt arbejde her i landet. Noget af det har kommunerne ansvaret for, andet er placeret i amterne. Kommunerne får formentlig langt flere opgaver at varetage i forbindelse med kommunalreformen, mens andet går til regionerne. Men uanset hvor arbejdet skal udføres, vil der formodentlig fortsat være en tendens til, at man tilrettelægger indsatsen forskelligt fra den ene enhed til den anden. Al for ofte, beklager jeg at måtte skrive, ud fra tilfældigheder, som ikke har med konkret viden om, hvad der virker, at gøre.

Statistikkerne viser enhver, at i den ene kommune eller amt gøres der en stor indsats af én art med børn, der er socialt truede, i nabokommunerne eller amterne noget helt andet. Hvorfor forskellen? Hvor ofte sætter man sig og sammenligner og prøver at finde frem til, hvad der er årsag til forskellighederne? Hvor ofte forsøger man at beskrive praksis over for hinanden og benytter sig af de metoder, der er udviklet til at finde frem til, hvad der vil være den bedste praksis?

Det er bl.a. det, NAP'erne bruges til på det internationale niveau. Der lægges op til at beskrive praksis og gerne at finde "best practices". Vi kan både bruge den nationale handlingsplan til at deltage i den internationale videns- og erfaringsudveksling – hvad der heldigvis også allerede er mange der gør – og til at udvikle lignende metoder i det nationale arbejde.

Hvis noget sådan, og her taler jeg både om tværnationale og lokale

initiativer, skal have værdi, kræver det, at alle aktører er med og aktive. Ingen politikere og ingen myndighed kan lave en ordentlig plan for det sociale arbejdes tilrettelæggelse, uden at det gøres i dialog med praktikerne og brugerne.

Den hemmelige NAP

Man har lidt ærgerligt og lidt ironisk sagt, at NAP'erne er en af de bedst bevarede hemmeligheder i Europa. Jeg tror ikke, at der er nogle, der ønsker at bevare sagen som en hemmelighed. Men derfor kan der godt være nogle, der enten slet ikke er klar over, at der findes disse nationale handlingsplaner eller – måske mere udbredt – ikke finder det værd at bruge tid på at læse dem.

Det er synd. For selvfølgelig skal man ikke tro, at man herhjemme uden videre kan gøre det, man gør andre steder. Andre byer, egne og lande kan have helt andre forudsætninger end det sted, man selv har at gøre med. Men det er nu ikke helt meningsløst at vide, at man også tænker på, hvordan man bedst sikrer adgang til arbejdsmarkedet for de allermest socialt svage i Budapest, eller hvordan man overvejer særlige botilbud og støtte til sindslidende i Ringkøbing amt. Og endnu mindre meningsløst er det at bruge tid på at forsøge at lære eller at lære fra sig. Eller at blive enige om at forske sammen på tværs af kulturelle eller traditionelle barrierer.

DE TO DANSKE NAP'ER hedder begge "Danmarks nationale handlingsplan til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse" og udkom i hhv. 2001 og 2003. De kaldes også hhv. NAPincl 2001/2003 og NAPincl 2003/2005. Begge kan downloades fra www.social.dk. Her kan du også finde regeringens handlingsprogram for en samlet indsats for de svageste grupper, Det fælles ansvar, som kom i 2002.

EU-KOMMISSIONENS TVÆRGÅENDE RAPPORT, Joint Report on Social Inclusion, kan downloades fra <http://europa.eu.int/>